

УДК 379.85 : 728.81/.82

Васютін І.С.

студент гр. МТЕ-112м

Національний університет «Запорізька політехніка»

м. Запоріжжя, Україна

наук. кер. – д.е.н., професор Шелеметьєва Т.В.

ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАМКОВОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Замковий туризм є пріоритетним напрямом розвитку української туристичної галузі, оскільки використання об'єктів фортифікаційного зодчества може позитивно вплинути на розвиток галузі та збільшити її привабливість на міжнародному ринку.

Україна має багатий культурний спадок у вигляді замків та фортець, які свідчать про тісні історичні зв'язки з Європою, мають унікальну архітектуру та легендарну атмосферу минулого і можуть привернути як внутрішній, так і зовнішній туристичний потенціал. Від XIV до XVIII століття в Україні масово будувалися замки та фортеці, які поступово перетворювалися з палаців у стилі бароко на палаци вишуканого класицизму з українською своєрідністю. Незважаючи на те, що багато будівель було зруйновано або перетворено на інші, більш як сто замків та фортець все ще існують й можуть здивувати туристів. Ці споруди несуть в собі романтичну та легендарну атмосферу минулого, яка може привабити як внутрішніх, так і зовнішніх туристів. Українські замки і фортеці – важливий культурний ресурс для розвитку туризму. На заході України знаходиться найбільша кількість замків, фортець та оборонних монастирів, які становлять приблизно 90% всіх таких споруд, що збереглися до нашого часу в Україні [1].

У Львівській області знаходяться чотири унікальні замки, які не лише є об'єктами туристичного інтересу, але і складовими популярного маршруту «Золота підкова Львівщини». Ці замки – Олеський, Золочівський, Підгорецький та Свіржський – мають значну історичну, архітектурну та культурну цінність, здатну привернути численних туристів [2].

Замки Західного Поділля виступають не лише як вражаючі пам'ятки минулого, але й як символи відваги і захисту українських земель від зовнішніх експансій. Особливо цікавими місцями для відвідування є палац Вишневецьких, Тербовлянський замок, Микулинецький замок, Бережанський замок, Збаразький замок, Скала-Подільська, Скалатський та Кривчецький замки, Бучацький та Підзамоцький замки, Чортківський замок, «Окопи Святої Трійці» та інші [3].

Замки Волині, які мають велике історичне значення, сьогодні перебувають у поганому стані, тому їм необхідний негайний капітальний ремонт для збереження їх унікальності та привабливості для туристів.

Україна має багато замків, але серед них особливе місце посідають замки Закарпаття. Їх історія починається з 10–16 століть, коли вони були зведені в місцях, де проходив Соляний шлях – важливий торговий маршрут, що вів до соляних копалень. Всього на Закарпатті є 12 замків, які були побудовані з метою захисту шляху. Одним із найцікавіших замків є Середнянський замок Тамплієрів. Нещодавні дослідження розкрили численні підземні приміщення у цьому замку, що робить його особливо цікавим для археологів та туристів.

Найбільш популярним замком Закарпаття є Мукачівський замок «Паланок», який знаходиться на вершині базальтової гори. Щороку більше 100 тисяч туристів відвідують цей замок.

Ужгородський замок також зацікавлює своєю історією і архітектурою. Сьогодні він функціонує як краєзнавчий музей, де проводяться регулярні археологічні дослідження. На жаль, деякі з залів в замках Закарпаття перебувають у занедбаному стані, що свідчить про неефективне використання їх туристичного потенціалу [3].

Івано-Франківщина насичена оборонними твердинями, серед яких особливо видатною є Хотинська фортеця. Також у регіоні знаходяться інші цікаві об'єкти. Відновлення цих замків може зробити Івано-Франківщину привабливішою для туристів. Хотинська фортеця займає важливе місце серед найстаріших та найвражаючіших замків України, що порівнюються з іншими середньовічними фортецями Європи. Це може стати основою для розвитку міжнародного туризму у регіоні.

Хмельниччина вражає своїми багатими оборонними спорудами, які привертають увагу туристів. Особливо видатними є Кам'янець-Подільська фортеця та Меджибізький замок. Кам'янець-Подільська фортеця є найбільш неприступною середньовічною оборонною спорудою в Європі, і сьогодні вона є місто-заповідником, яке щороку відвідують понад 300 тисяч туристів. Меджибізький замок, навіть у напівзруйнованому стані, вражає могутніми кам'яними стінами і потребує негайної реставрації. Замки можуть бути частиною історичних турів, що приваблюють масових туристів не лише з України, але й з різних країн Європи [4].

Занедбаність та руйнування замків у Західній Україні є серйозною проблемою, яку необхідно вирішувати для того, щоб оживити ці важливі історичні споруди.

У цьому контексті, європейський досвід показує, що державна монополія на володіння замками та палацами є неефективною. Навпаки, більшість замків та палаців у Європі перебувають у приватній власності нащадків старої аристократії або нових заможних і успішних людей. Ці власники розуміють потенціал цих історичних споруд і використовують їх для туристичної діяльності. Такий позитивний досвід свідчить про те, що приватна власність над замками в Західній Україні має потенціал для оживлення цих історичних споруд та розвитку туристичної галузі в регіоні. Приватні власники будуть зацікавлені відновленням та збереженням замків, а також розвитком туристичних послуг, що створить нові можливості для організації різних видів туризму. Замкові споруди в Україні мають потенціал стати важливими об'єктами відпочинку і туризму,

якщо їх адаптувати під готелі, ресторани та інші заклади [5].

Можна також надати послуги обслуговування та супроводу урочистих подій у середньовічному стилі, відкрити музейні експозиції і розмістити на територіях замків і фортець історичні картини минулого.

Використання замків для туристичних потреб не тільки сприятиме збереженню цінної історичної спадщини, але і допоможе розв'язати проблеми економічного характеру. Розвиток рецептивного туризму стимулюватиме національну економіку, а також сприятиме високому конкурентному статусу України на міжнародному ринку туристичних послуг.

Таким чином, вирішення проблем замкового туризму в Україні потребує законодавчого регулювання з метою збереження історико-культурних об'єктів та співпраці між інвесторами та державною архітектурною службою. Варто зауважити, що розвиток замкового туризму в Україні має суттєву вагу для формування конкурентоздатного туристичного ринку. На сьогодні цей сегмент є вільним і дуже привабливим, а його потенціал можна розглядати як чудову можливість для України стати унікальною частиною європейської туристичної індустрії.

Література:

1. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 575 с.
2. Про замки України з акад. Б. Возницьким. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/indepth/story/2008/07/080719_castles_interactive_is (дата звернення: 25.09.2023).
3. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 432 с.
4. Мисько Ю., Буйновська Є. Хотинська фортеця XIII-XIX ст. Історія та основні об'єкти. Харків : ТОВ «ПЕТ», 2011. 32 с.
5. Будзей О.В. Вулицями Кам'янця-Подільського. Львів : Світ, 2005. 272 с.